

– Bildat 1953 –

Sällskapet Gamla Örebro

∞ Medlemsblad våren 2024 ∞

Hotell Continentals ägare Hilmer Arvidsson kunde i en annons i lokaltidningen stolt förkunna att man söndagen 31 december 1899 serverade ”högtidsoupéer” inför det nya århundradet. Nytt sekel och ny byggnad alltså. Tyvärr förändrades fasaden under funkisens tidevarv.

I detta nummer:

- Bobbarna på Epa-kullen
- Ny artikelserie, våra bostadsområden, Brickebacken
- Öppet hus, bankett och bokmäss

Från ordförandens skrivbord!

Kära medlemmar!

Vilken händelserik höst vi hade förra året! Och vilken succé för jubileumsboken! Vi i styrelsen ville inte ha något större boklager och tänkte först bara beställa 700 ex från tryckeriet. Men till Litteraturens lördag den 18 november var siffran 700 redan nådd och då kändes det bra att vi landade i 1 000 beställda ex. Som ni förstår så är det i skrivande stund inte många kvar i vårt boklager och ni som inte har köpt boken än bör göra det snarast. För säkerhets skull.

Något som banat iväg för de fina försäljningssiffrorna är också våra många bildföredrag som genomfördes under hösten. Även nu i vår har vi flera sådana inbokade. Dessutom har vi i styrelsen hjälpts åt att sälja böcker till vänner och bekanta.

Bland rösterna har hörts att boken har ett väldigt tilltalande omslag, brett innehåll och att man kan ha den som ett uppslagsverk. Den innehåller något för alla.

Succé blev det också för vårt Öppet Hus som vi genomförde på jubileumsdagen den 14 oktober. Även för den bankett som följde på kvällen. Mer om detta på annan plats i tidningen.

I detta nummer av medlemsbladet inleds en artikelserie. Vi tänkte belysa våra bostadsområden och först ut är Brickebacken. Flera av områdena har nu många år på nacken och de har också blivit Örebrohistoria.

Vår nya lokal i Hantverkshuset på Engelbrektsgatan 6 har fungerat utmärkt. Ett trevligt utrymme med bra akustik. Bra också att vi inte har någon tidsgräns som i förra lokalen. Det kan ibland vara så att ett intressant föredrag drar ut på tiden.

Hoppas också att ni finner vårprogrammet intressant och deltar på våra möten. Varmt välkomna ska ni vara.

Göran Lindhé
Göran Lindhé

Bobbarna på Epa-kullen

Arne Stråby

Visst kommer man väl ihåg bobbarna som man åkte med i backarna på vintern? Styrbara i någon grad, och man kan nog se dem som föregångare till senare tiders snow-racers.

Min bror och jag hade en sådan bobb, jag är född 1938 och han 1935. Förmodligen kom de ut på marknaden rätt snart efter kriget. Kanske någon vet bättre?

Det var Epa-kullen som var paradiset för kälke och bobb på den tiden, åtminstone för oss som bodde "på Öster". Den låg vid Sveaparken ganska nära Eyravallen. Hur den kom till vet

Dåtidens bobbåkare i kaninpäls och bobb med ratt och handbroms.

På väg utför Epa-kullen en vacker vinterdag

Bandy match på Eyravallen mot sittplatsläktaren. Bilder: Örebro stadsarkiv.

jag tyvärr inte, det sägs att det var i samband med bygget av Idrotts huset. Men däremot vet jag varför den kallades Epa-kullen.

På den tiden stod Epa för billiga varor. Idrottsintresserade ville gärna gå på Eyravallen när det var match där, vanligen på söndagar. Fotboll på sommaren och bandy på vintern. Men inträdet på Vallen kostade, särskilt om man ville sitta ned på sittplatsläktaren.

Man kunde därför vid matcher se åskådare som lyckades kliva upp på något, vanligen cykelsadeln och sträcka på sig lite. Då kunde man se över planket som vette mot öster, mot Trappska jorden, där man senare byggde ett nytt stadion. Det gick om man var någorlunda lång.

Men andra kom på en annan möjlighet: att gå upp på Epa-kullen, där man också hade lite insyn över planen. Då

sparade man också in entréavgiften. Det var jättebilligt att se matchen på det viset, och därför började man kalla den för Epa-kullen.

Barn på Epa-kullen 1956

Ny artikelserie

I detta nummer av vårt medlemsblad introducerar vi en ny serie artiklar. De kommer handla om våra bostadsområden runt om i staden. Dessa utgjorde en ny epok av det allt mer växande Örebro. Många av områdena har funnits tillräckligt länge så att både rivningar och ombyggnationer har skett.

Vi kommer inte publicera dem i kronologisk ordning och först kommer nu Brickebacken. Det byggdes under åren 1969-1973 som en del av miljonprogrammet.

Här nedan berättar Jan Gunnarsson om områdets första tid.

Brickebacken då det var nytt

Jan Gunnarsson

År 1971 flyttade vi in i en helt ny gavelvåning på Granrisvägen 25 B, ett av de stora sexvåningshusen. Man fick känslan av att bo på hotell. Det fanns åtta lägenheter i huset som hade långa korridorer i hela sin längd. Lägenheten var smått exklusiv med fönster åt tre håll och en balkong utanför köket och ytterligare en utanför badrummet. Hyran var 640 kronor per månad. Vi hade lite utsikt över skogen, men mest över byggarbetsplatsen på Björkrisvägen där en byggkran på U-spår kunde betjäna fyra huskroppar samtidigt. Bostadsområdet var långtifrån färdigbyggt. Vi tog in en inneboende för att klara den höga hyran.

Mitt i husets långa korridorer var en dörr med metallhandtag, man var uppladdad av heltäckningsmattan och fick en kraftig elektrisk stöt när man skulle ta i handtaget. Man måste stålsätta sig och ändå sträcka fram handen. Jag kopplade ihop det med hanterandet av en närmast livsfarlig person som besökte den sociala jourmottagning där jag arbetade extra och där jag kunde vara ensam med honom i lokalen. Jag stålsatte mig och höll mig lugn vilket var en förutsättning för att inte reta upp mannen. Närmast huset låg den stora centrumanläggningen där kommunen gjorde stort nummer av att skola, restaurang, bibliotek, gymnasal och

bad var integrerade under ett tak. Lokalerna kunde dubbelutnyttjas, skola på dagen och kursverksamhet på kvällarna exempelvis. Jag var inte så imponerad. Så där hade man utnyttjat lokaler ute i min hemsöcken Asker i alla tider. Ett extra plus var dock det fina stadsdelsbadet. Brickebacken med sitt centrum blev mycket omskrivet. Varje dag kom studiegrupper i bussar upp till bostadsområdet, inte bara från Sverige utan ända från England såg jag.

En flygbild över Brickebacken när det stod färdigt. Längst uppe till vänster syns de numera riona studentlägenheterna. Bildkälla: Örebro Stadsarkiv

Vårt hus bestod av tre våningar servicelägenheter för äldre och tre våningar vanliga lägenheter, de flesta smålägenheter. Vi hade ingen tv, trean under vår egen var gemensamhetslokaler för de äldre och vi gick ofta dit och såg på tv, vi tyckte samtidigt att det var bra att umgås lite över gene-

Utsikt från ett av höghusen i centrum. Bildkälla: Örebro Stadsarkiv

rationsgränserna. De äldre uppskattade genast det ungdomliga inslaget men personalen snörpte och påpekade att tv:n var till för de gamla.

Vid den här tiden pågick hyreskampen som jag tror drevs av personer aktiva i Sveriges Kommunistiska Parti. Öbo:s föregångare Stiftelsen Hyresbostäder anordnade möten för de boende i alla stadsdelar och hyreskampens talesmän infann sig på mötena och pläderade. I Brickebacken skulle de boende få utse representanter i ett antal lokala styrelser eller råd för bostadsområdets olika delar, det var ett led i boendedemokratin. Vi boende kallades alltså till ett möte, där den nyss utsedde mötesordföranden bad om förslag på representanter. Blixtnsnabbt rabblade några på första bänk ett par namn vilka genast klubbades av ordföranden

innan någon annan hann säga något. Det hela verkade väldigt styrt och uppgjort i förväg. Var man rädd för de fromma SKP:arna, som med tiden i allmänhet förvandlades till prydliga socialdemokrater? I en paus hörde jag när hyreskampens talesmän stod och småpratade med Stiftelsens VD Månsson. De hade tydligen varit med på vartenda möte runt om i hela staden. VD:n ställde frågan till dem: "Hur orkar ni?"

De låga husen representerade något nytt. Här fick man ut en trerumslägenhet på en yta som motsvarade en normal tvåa. Visserligen blev rummen ganska små men köket var rejält tilltaget med altan eller uteplats utanför. Dessa lägenheter blev attraktiva och det var längre kö till en sådan än till en lägenhet i höghusen. Många yngre par startade sitt familjeliv i en sådan lägen-

het. Skulle man åka ner till centrum fick man ta busslinje 7 som gick via Vallgatan och pappersbruket i Almby.

Det skulle komma nya tider. Vi flyttade till andra landskap och återkom till Örebrotrakten 1983. Ny bostad skulle sökas. I Brickebacken fanns nu många tomma lägenheter. Vi hade fäst oss för de här låghuslägenheterna och kunde välja mellan 41 lediga treor. De som bott där hade på stadsbovis funnit området liggande för långt bort från centrum och i ökande takt flyttat till mera centrala lägen eller större lägenheter i andra områden. "Brickis" har sedan dess aldrig nått upp till sitt från början goda rykte. En del av området har sålts ut till privata fastighetsägare med mindre gott resultat.

Vykort över Brickebackens centrum i början av 1970-talet.

Program, våren 2024

Onsdagen den 14 februari kl. 18
i Hantverkshuset på Engelbrektsgratan 6. Vi minns krigsåret 1945 tillsammans med Lennart Alm och många bilder från Örebro.

Onsdagen den 13 mars kl. 18
i Hantverkshuset på Engelbrektsgratan 6. Årsmötesförhandlingar. Efteråt är temat gamla Örebrooriginal. Vi visar bilder och berättar.

Onsdagen den 10 april kl. 18
Studiebesök i SCB:s nya byggnad med adress Åkullegatan 14. Markku Ruonakangas och Marie Henkelmann visar runt. Fika efteråt. Föranmälan senast 8/4 till Göran på 070-555 41 81. Först till kvarn!

Onsdagen den 29 maj
utflykt till Lindesberg. Vi samlas vid Svampen kl. 17 (obs. tiden) för samåkning. I Lindesberg besöker vi hembygdsföreningen och får se deras modellbygge av staden. Vi får även en stadsvandring med fika. Beräknad kostnad 50 kr/person. Föranmälan senast 26/5 till Göran på 070- 555 41 81.

Öppet Hus, bankett och bokmäss

Vår styrelse har i höst verkligen inte legat på latsidan. Det ena evenemanget efter det andra har avlöst varandra. Som den fina laganda vi har så har allt genomförts till belåtenhet. Det verkar som att våra medlemmar och allmänheten i stort har lockats till våra bokbord.

Öppet Hus

Att vårt Öppet Hus den 14 oktober skulle bli en sådan succé kunde vi väl aldrig ana. Detta gör att vi kanske kan planera något liknande i framtiden. Det var mycket som lockade; jubileumsboken, Örebrotavlor, bokloppis och så jubileumstårten förstås. Detta evenemang gjorde att vi också fick flera nya medlemmar.

För styrelsen med fler var det en hektisk dag, för några timmar efter Öppet Hus var det så dags för jub-

Berndt Eliasson och Britt Ohlsson skar upp jubileumstårta. Kassören Jan Hallqvist hade mycket att stå i. Anita Skantz bryggde kaffe på löpande band.

*Inte bara jubileumsboken såldes på Öppet Hus, utan även många av våra be-
gagnade böcker. Plus tavlor förstås. På vita duken visades Örebrofilmer.*

*Fem långbord hade dukats upp i Hantverkshuset på vår bankett och cirka 90
personer trivdes.*

*Göran Lindhé interjuvades av Gun-
nela Björk på Litteraturens lördag.
Berndt och Göran visade delar av
jubileumsboken.*

leumsbankett. Cirka 90 gäster minglade i våran stora lokal i Hantverkshuset innan en trerättersmiddag inmundigades. Dessemellan var det underhållning med både en tvåmansorkester och jubileumstalare. Många roliga Örebrohistorier kunde höras mellan tuggorna, och alla verkade trivas. Som grädde på moset dök så självaste Gustav Vasa med hustru Margareta upp och överraskade Sällskapet.

Litteraturens lördag

Mycket folk var det också den 18 november på Kulturkvarteret där Litteraturens lördag hölls. Drygt 2 000 människor trängdes bland böcker och sce-

ner. Sällskapet Gamla Örebro hade förstås bokbord och vi fick en utmärkt plats alldeles framför Stora scenen, där bland andra vår ordförande blev interjuvad av Gunnela Björk.

Berndt Eliasson och Göran Lindhé höll också ett bildföredrag om nya boken i en av föreläsningssalarna.

På Litteraturens lördag sålde vi förstås mycket av jubileumsboken, men också av andra titlar. Här ses Maiken Mattisson, "Loffe" Bergqvist och Stig Olsson.

Gåvor till 70-årsjubileet

Göran Lindhé

Madeleine Leino i sitt hem i Sunne.

Vårt Sällskap fick förra året mottaga några exklusiva gåvor av en ättling till Eric Söderlindh. Säkert är han bekant hos våra medlemmar. Under 1800-talet var Eric en av Örebro mest betydande företagare och ägde den f.d. Apotekargården på Stortorget. Denna förstördes dock i stadsbranden 1854 och Eric lät bygga en ny gård i hörnet Kungsgatan – Nygatan. Även denna drabbades tyvärr av en brand i början av 2020-talet, men huvuddelen är ännu intakt, som tur är.

Eric Söderlindh (6/1 1800 - 7/1 1892) var Madeleine Leinos farfars far. Hans maka hette Jacobina (21/6 1820 - 2/1 1892). Vi blev kontaktade av barnbarnsbarnet Madeleine, som ville skänka två porträtt av Eric och Jacobina. Som Sällskapets ordförande tog jag bilen och åkte upp till Sunne, där Madeleine bor. Det var en ära att träffa en ättling till den i Örebro så välkände och aktade Eric Söderlindh. Intressant också att se att Eric's driftighet

Eric Söderlindh på ett porträtt målat av Axel Borg.

Jacobina Söderlindh, där konstnären/fotografen är okänd.

Bild ur fotoboken som visar interiörer från Söderlindhskagården.

och företagsamhet här hade gått i arv i flera led.

Madeleine kunde också berätta att porträttet av Eric gjordes av ingen mindre än Axel Borg, Örebro store konstnär. Det mindre porträttet av Jacobina Söderlindh är dock av okänt ursprung. Det kan vara ett kolorerat foto.

Madeleine hade även något annat intressant; en fotobok med interiörbilder från Söderlindhskagården. De fina fotografierna togs av Bernhard Hake-lier på 1880-talet. Dessa finns att skåda på Sällskapets hemsida.

Interiörerna har förmodligen aldrig visats offentligt. När Eric och Jacobina Söderlindh anlät Bernhard Hake-lier för att föreviga deras hem är obekant. Men längst nere i högra hörnet kan man se fotografens kungliga medalj från 1883, och tillfället måste därför ha varit efter detta årtal.

På fotot här intill kan vi se att på väggen hänger porträtt av makarna,

men dessa var inte de som donerades. Paret och deras barn fanns avbildade lite varstans i den stora lägenheten, med olika varianter.

Det här verkar vara ett arbetsrum och förutom skrivbord ser vi också en soffa. Kanske var det här som Eric Söderlindh satt 1891 när Hjalmar Bergman var och hälsade på? I Turistföreningens årsskrift från 1930 och i boken "Örebrobekanta och bekanta örebroare" kan man läsa om när Hjalmar Bergman som åttaåring, tillsammans med sin farmor Jeanna Bergman, var på besök hos makarna Söderlindh.

Just nu håller vi i styrelsen på och funderar på något bra publikt ställe där man kan hänga upp konstverken. Förslag emottages tacksamt.

Dessutom har Sällskapet fått förtroendet att vårda familjen Söderlindhsk kulturgrav på Södra kyrkogården. Detta ser vi som en ärofylld uppgift.

Vad var Ulsavila?

Berndt Eliasson

Ulsavila, detta något kryptiska namn kan man läsa på en äldre karta, närmare bestämt Häradskartan över Örebro från 1865.

Vad var detta Ulsavila för något och var var det beläget? Var det en gammal försvarsanläggning vid Svartåns mynning eller var det någon större medeltida bortglömd gård?

Efter mycket sökande, forskning och konsultering med kännare av Örebro historia har jag hittat svaret som jag här skall redovisa för.

Vid Svartåns mynning i Hjälmarren, mellan de båda Fitjeholmarna, fanns innan sjösänkningen på 1880-talet, även en liten holme benämnd Abrahamsholmen. Där på denna lilla hol-

Apotekare
Johan
Ulmgren

me uppförde Örebro stads apotekare Johan Ulmgren, tillsammans med sina tre kompanjoner, en liten sommarstuga/lusthus, för rekreation och fester. Huset uppfördes troligen i mitten av 1800-talet, i dag finns inga spår av det-

Till höger på Häradskartan ser man namnet Ulsavila vid Svartåns utflöde i Hjälmarren, beläget på en liten holme, namnet på holmen var Abrahamsholmen.

Här, mitt för den gamla oljehamnen, ses den gamla igenväxta åfåran och till vänster Fitjeholmen och Abrahamsholmen, där Ulsavila var belägen.

ta lusthus där det en gång stod. Ovanstående bild visar Abrahamsholmens plats en gång i tiden.

Namnet på huset sattes med hjälp av de två första bokstäverna i deras efternamn **U**lmgren, **S**alin Vikström och **L**arsson.

Till vänster, kartutsnitt från 1857 som visar Abrahamsholmen med "Lusthuset" Ulsavila inritat.

**Meddela vår kassör
Jan Hallqvist
din mailadress!**

Det vore bra om vi får in så många mailadresser som möjligt så att vi snabbt kan nå våra medlemmar om det blir ändringar i programmet. Maila till, jan@aphallqvist.se

Örebros vackraste byggnad

Edwalls hörna i början av 1960-talet.

I vårt arkiv finns många bilder. En del är oidentifierade och andra är utan uppgift om fotograf och tidpunkt. Dessa tre bilder som vi här visar verkar vara tagna vid samma tillfälle, av samma fotograf, som dock är okänd för oss. Tidpunkten går att bestämma till tidigt 60-tal och motivet är enkelt för oss.

Många vill hävda att det här var Örebros vackraste byggnad när den revs 1963 för att lämna plats åt dagens Folksamfastighet. Men fortfarande finns klockaffären kvar i hörnet som under många år hetat Edwalls. Platsen har därför länge kallats Edwalls hörna och varit ett utmärkt ställe att bestämma möte på. Här har man ju bra koll på klockan och vet om den man ska träffa håller tiden eller inte.

Platsen här alldeles intill Nikolai kyrkan har förstås varit bebyggd i många århundraden. Lennart Bäck framlade i en bok en teori för några år sedan att här kan en träkyrka ha stått. Alltså en föregångare till 1200-talets Nikolai kyrkan.

Mer säkert är ändå att här fanns en tvåvåningsbyggnad, uppförd på 1660-talet av borgmästare Thomas Klerk. Tidigare låg här den äldsta skolmästargården, eftersom Örebros enda skola då fanns i närheten av Nikolaikyrkan.

Som vi kunde läsa om i jubileumsboken så satt här Adolf Bergöö i bottenvåningen på tvåvåningsbyggnaden i april 1854. Han skrev då brev hem

Edwalls hörna mot söder.

Trafik på Drottninggatan. Lägg märke till P-automaterna.

till sin far i Dalarna: ”Ännu är elden å de afbrunna tomterna icke slut, ej femton alnar från detta fönster hvari jag skrifer detta ryker det ej obetydligt, först i Måndags öppnade vi åter vår bod.”

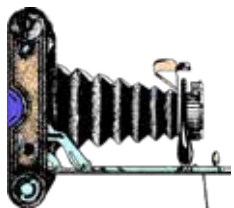
Det brann alltså fortfarande i sviterna av stadsbranden den 23 mars det året.

År 1883 skulle så tvåvåningshuset komma att byggas på med en våning och bli berikat med de tre tjusiga tornen av italiensk modell.

Den förste klockhandlaren i byggnaden hette dock inte Edwall, men väl Åberg. Han var också den förste i sta-

den 1877 att installera lokaltelefon. Denne Åberg skulle också komma att installera telefoner åt andra abonnenter. Här inrättade Örebro Telefonförening en telefonväxel 1882.

Platsen här i hörnet av Vasagatan och Drottninggatan har alltså haft en väldigt skiftande historik. Många passade också på att fotografera den vackra byggnaden i början av 60-talet, då det blev känt om dess kommande tragiska öde. Så ock vår okände fotograf och vi kan ändå beundra husets fina arkitektur genom alla dessa bilder.

"Fotografen som gick runt hörnet"

Vi har tidigare visat några av alla de 77 bilder som skänktes till Sällskapet Gamla Örebro 2015. De togs av en okänd amatörfotograf på 30-talet, som då tydligen ville dokumentera den nya staden som växte fram. Många av motiven är därför funkishus från detta decennium.

Alnängsgatan 15 a och b, ett hus som måste ha varit ganska nytt när vår fotograf fångade det på bild. Byggnadens fina konstverk är tyvärr inte många som hinner betrakta när man passerar.

Till vänster skymtar Örebro Saftprässe-

ri, som så småningom skulle namnändras till Nordiska Fruktdindustri AB och Pomo Fruktdindustri. Byggnaden tillkom 1874 som kakelugnsfabrik.

Oskarstorget 5 uppfördes 1912. Rakt fram låg under många år Oscarskonditoriet. Senare fanns Drängen i lokalen, men numera heter restaurangen något annat. På bilden från 30-talet ser vi att intill låg en triksåffär och en damfrisering.

Styrelsen för Sällskapet Gamla Örebro

Bankgiro 849-8354

Swish 1231797901

Medlemsavgift 100:-/medlem. Familj 150:-
Org.nr 875000-6531

Hemsida: www.hembygd.se/sallskapet-gamla-orebro
Facebook: www.facebook.com/sallskapet.gamla.orebro

Ordförande

Göran Lindhé 070-555 41 81 goranlindhe@hotmail.com

Kassör/vice ordförande

Jan Hallqvist 070-510 03 60 jan@aphallqvist.se

Sekreterare/Webmaster

Christer Lässman 070-5803939 christer.lassman@gmail.com

Övriga ledamöter

Ture Jönestam 076-847 96 31

Gustaf Hallqvist 076-147 91 70 gustaf@aphallqvist.se

Maiken Mattisson 019-31 19 62 majkenmattisson30@gmail.com

Hans Ekström 070-671 15 61 hans.ekstrom4801@gmail.com

Suppleanter

Karin Schill 070-742 51 11 karin.schill@opnakanalen.se

Stig Olsson 070-640 88 07 rostig@telia.com

Adjungerad

Håkan Ström 070-517 34 29 hakan.strom@brickehill.se

Layout Medlemsbladet

Berndt Eliasson 073-035 54 03 ble@brevet.se

Medlemsbladet utkommer med två nummer per år.

Ansvarig utgivare: Göran Lindhé

Redaktion: Göran Lindhé, Berndt Eliasson

Handkolorerade vykort

Hörnet Drottninggatan – Nygatan i början av 1900-talet. Husen uppkom alldeles efter stadsbranden 1854. Husraden på höger sida finns kvar. Inga avgaser på gatan således, men ofta utsläpp från hästar.

Det första spadtaget till Örebros ditintills högsta hyreshus togs 1 april 1904 av byggmästare Per Eriksson och han stod då på tomten Norra Strandgatan 1-3. Byggnadslov hade erhållits om ett fyravåningshus, men han lyckas 1905 ändra det till fem våningar.